

7-2
5
సత్యం.

శ్రీ

రుక్మాంగదమహారాజ చరిత్రము.

అనగా

ఏకాదశీమాహా త్త్య ము.

ఇ య్య ది

విశాఖసప్తమిజిల్లా, అనకాపల్లి వాసుండగు

వీ. వాలాజీ దాసు నే

వ్రాయబడినది.

ప్రకటన

వీ. అమర్

బెజవాడ వాణీ ముద్రాక్షరశాలయందు

డి. కే. పంత్ చే

ముద్రింపబడినది.

నాల్గవ కూర్పు: 500 ప్రతులు

Reprint.

1921.

Registered Copy-right.

Price 0-8-0.

వెల రూ0-8-0

(శ్రీ)

రుక్మాంగదమహారాజ చరిత్రము.

అనగా

వికాదశీమహా త్యము.

ఇ య్య ది

విశాఖపట్టణజిల్లా, ఆనకాపల్లి వాసుండగు

బీ. బాలాజీదాసునిచే

వ్రాయబడినది.

ప్రకటనకర్త

బీ. అమృత్

బెజవాడ వాణి ముద్రాక్షరశాలయందు

డి. కే. పంత్ చే

ముద్రింపబడినది.

నాల్గవ కూర్పు: 500 ప్రతులు

Reprint.

1921

Registered Copy-right.

Price 0-8-0.

వెల రూ-0-8-0

ప్ర. క ట న.

ఈక్రింద నుదహరించిన గ్రంథములు బీ. బాలాజీదాసు అండు కో,
అనకాపల్లి, విశాఖపట్టణంజిల్లా అని వ్రాసిన పచ్చును.

1 కుశలవ విజయం	రు. 0-8-0
2 గయోపాఖ్యానము	0-8-0
3 ప్రియంవదాచరిత్రము	0-6-0
4 జయప్రద లేక పురూరవ	0-8-0
5 త్రైశంకువిజయము లేక హరిశ్చంద్ర	0-8-0
6 నలచరిత్ర	0-8-0
7 సీతాకళ్యాణము	0-8-0
8 రుక్మాంగధ లేక యేకాదశీ మహాత్మ్యము	0-8-0
9 ద్రౌపదీమానసంరక్షణము	0-6-0
10 దయాకరవిజయము	0-8-0
11 సూరదాసుచరిత్రము	0-6-0
12 పురందరదాసుచరిత్రము	0-6-0
13 కర్ణానందదాయిని (పద్యములు)	0-6-0
14 హరిక థేతిహాసమంజరి. మొదటిభాగం (పద్యములు)	0-6-0
15 డిటా 2 భాగం (కీర్తనలు)	0-6-0
16 కుచేలోపాఖ్యానము	0-6-0
17 రామదాసుచరిత్ర. చల్లారామలింగయ్యగారి విరచితము	0-6-0
18 భామినీ విలాసము (పద్యములు)	} 0-4-0
బులుసు పాపయ్యశాస్త్రి విరచితము	
19 వసంతయామినీస్వప్నము (నాటకము)	డిటా 0-12-0

సుప్రతుడు—బాటసారి

కదంబుడు—డిటా.

నూతుడు—ఒక ముని.

నారదుడు—డిటా.

రుక్మాంగదుడు—కథానాయకుడు.

ధర్మాంగదుడు—రుక్మాంగదుని కొడుకు.

యముడు—నరకాధిపతి.

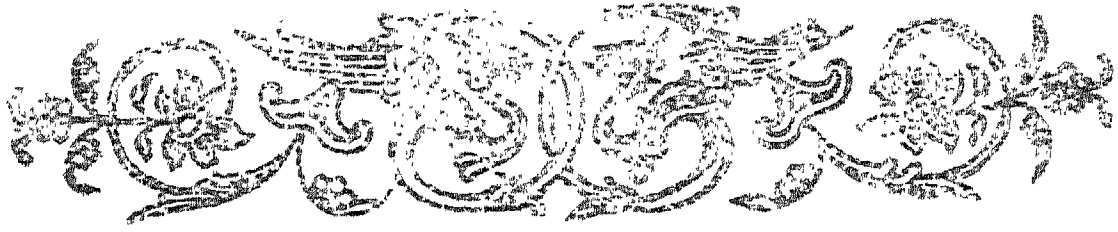
విషా.

సంధ్యావళి—రుక్మాంగదుని భార్య

మోహిని—బహ్మమానసపుత్రి.

చంద్రరేఖ—ధర్మాంగదుని భార్య

కుముద్వతి—సంధ్యావళి దాసి.

శ్రీ

రుక్మాంగదమహారాజచరిత్రము

గీ॥ తల్లిదండ్రులు లేనట్టి ధన్యుడెవడో
చావుపుట్టుక గనరాని సరసుడెవడో
హెచ్చుతగ్గుల నెంచసి యీశుడెవడో
అట్టి భగవంతు మరుభక్తి నాశ్రయింతు॥

సురుస్తుతి.

క॥ తగినాంధ్రభావ గఱపిన
తగినరీ పొట్నూరికులనుధావార్ధివిధుం
డగు వెంకటసామి మదీ
యగుచుని మదిలోదలంతు ననవరతింబున్॥

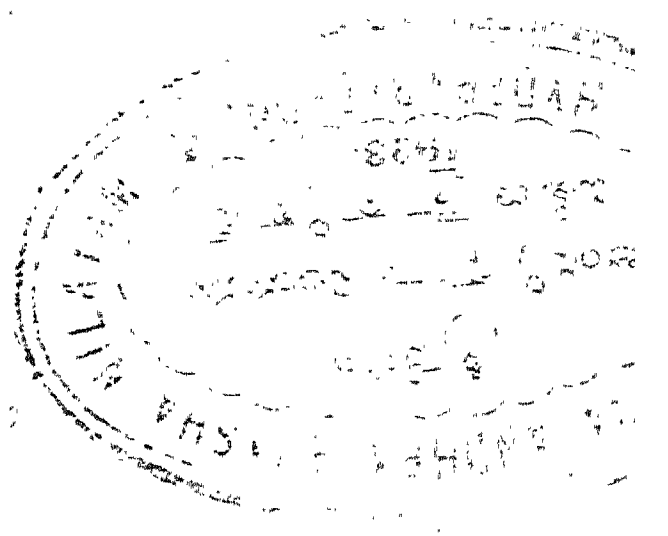
కవివంశావళి.

సీ॥ ఫలసస్యవృద్ధి సద్వ్యాసారములచేత మను అన్క-పల్లి గ్రామనిల
యుండ । గురుభరద్వాజస గోత్రప్రవావనప్రభుడు లక్ష్మణదాస
సోత్రమండ । రహిమీఱ కేశవరామాఖ్యునకు గన్నమాంబకు
నేద్వితీయాత్మజుండ । విశ్రుతగానప్రవీణుడౌ బాలాప్రసాదు
గారికి నేనహోదరుండ

గీ॥ శైలజాహ్నుదయాబ్జ భాస్కరకటాక్ష
వీక్షణప్రాప్త గానకవిత్వయుతుడ
శ్రీరమేశకథా బోధనారతుండ
సరయ బాలాజిదాస నామాంకితుండ॥

సభా వందనము.

సీ॥ రాజశాసనముమీఱక పనుల్దీర్చునుద్యోగించుచున్న యుద్యోగు
లార । పలుకులచెలితొడ దులదూగుచున్న గీర్వాణాది భాషా

ప్రవీణులారా ! కఠినచిత్తములగరగింప గడుసమర్థతగలగాయక
ప్రాధులారా ! కలిగినదానితో గడుదృష్టిమొంది సత్కృత బీ
దలనుగాచు గేస్తులారా

గీ॥ పాటచదువులయం దల్పపరిచయిండ
నిందుగల తప్పులెన్నక నేవచింప
దలచియున్నట్టి సచ్చరిత్రముల నిష్ణా
డాలకింపగ వేడుదు నార్యులార॥

(సుప్రవతుడు కదంబుడు దేశాటన జేయుచు)

కద—సుప్రవత! ఆపట్టణంబెన్నడైన జూచితివా?

సు—మిత్రమా! పదియారేండ్ల ప్రాయమున జూచియుంటి నీ యే
దుక్కాంగద మహారాజు పాలించెడి విదిశానగరము,

నవరోజు - ఆదితాళము.

1 ఆ నగరపు సోయగమ్ము నలవియెవణింప మనకు ॥ గాన॥

2 దీనజనులు గానరారు ! ధీయుతులచ్చోటికాదు

చానలగుణరూపములకు । సరిగారలసురకాంత

లానారద సద్గానం । బాసింపకు వారకాంత

లా ॥

3 కూనవయసువారైనన్ । ధ్యానింతురు బాలాజిన్

జేనజేలు ఫలజాతులు । వింత వింతలగునూతులు ।

సూనంబులనొప్పు । నుద్యానవనంబులనొప్పు ।

నేనా వణింపగలను । దానిమాచితీరవలె

॥ నానగ॥

వ॥ సకలసంపదలచే దులమాగుచున్న

తా॥ ఆవిదిశానగరమునకు బ్రభువై । యలరెరుక్కాంగదగుడు

భావజనకునిపాదాబ్జమృత । పానముజేయుచునుగడు ।

కద—ఆ మహారాజు ప్రవతాన యెట్టిది ?

సు—కదంబా! నేవిన్నంతవరకు జెప్పెదనాలకింపుము.

నీ॥ తనరాజ్యమెల్లమంత్రని జూడుమని తెల్పి యితర దేశముబోవ నీ

యకొనడు । త్రాడుగట్టినదాని దవిలియడుండునుగాని యితరకాంతలను గన్నెత్తికనడు । సొంతతోటలలోని సుమఫలాదుల నాశితాళికినిడుగానియమ్ముమనడు । ఎదుటికల్మినిజూచి మదినోర్వలేక కొండెములాడువారి చాడీలు వినడు ।

గీ॥ ఆర్యజనసన్నుతుండు దీనావనుండు
అగ్గకులమండనుండు విద్యారతుండు
క్రూరరిపుఖండనుండు సద్గుణగణుండు
అతనుసమనుందరుండు రుక్మాంగదుండు॥

వ॥ మతియు నీతనిభార్య సంధ్యావళి.

బేహగ్ — త్రిశగతి.

1 ఆచలి తంగెడు బూచినట్టులుండు
చూచితీరవలె దాని కడలి
రాచూలియంశమ్ము బూని నట్లు
గోచునానూగారు త్రాచు కొప్పు నాచు

॥ఆచ॥

2 కన్ను లాడు లేడి చెన్ను గని కాళ్ళ
దన్ను గెంపు లీను మోవి ముక్కు
నెన్న నవ్వు బువ్వు తీవి యన్ను
మిన్న నాభినురపోన్న నడుమనున్ను

॥ఆచ॥

3 రూపమున కేమి భూపుత్రి గుణములు
చూపట్టుచున్నట్టి వెలది, బాలా
జీపైగడుభక్తి గలది బీదలు
దాపున జేర దయ జూపు నాతి-బాపు

॥ఆచ॥

కద—ఈ మహారాజునకు సంతానముకలదా?

చు—శ్రీహరికటాక్షంబునగొమరుండుదయింప ధర్మాంగదాడను పేరిడి

తనయండుదయింపగ భూపతిమో । దమునసత్పండితులకు ।

నెనలేని పట్టుబట్టల రూకలనిచ్చి పంపెనెలపులకు ॥

పిదప పిండివంటలతో నానిరు । పేదలకన్నము బెట్టి
పదిమూరల పచ్చడ మొకరూయు బ్రతినరునిచేత బెట్టి
హద్దులేని సంతోషముతో రాజ్యము బాలింపుచునుండె ।
ముద్దుకొడుకు శుక్లపక్ష చంద్రుని పోలిక బెరుగుచుండె ।

కడ—ధర్మాంగదుండు గుణవంతుడేనా ?

సు—నాకు దెలిసినంతవరకు దెల్పెదనాలకింపుము.

సీ॥ ఘనపండితుల శక్తి గనిపెట్టదగు తెల్వి నిజగురునోద్యమ నేర్చి
నాడు । ప్రథనవీరులగర్వ భంగంబుగావింప మించుపలువిద్య సా
ధించినాడు । గంధసింధురతురంగ స్వందనాందోళి కారోహణల
గడిదేరినాడు । అఖిలరాజ్యవ్యవహార మాద్యంతమ్ము స్వయ
యముగానే గనిపట్టినాడు॥

గీ॥ వాక్పమత్కృతిగురుడు యాపమున మరుచు
ఈవిలోనీరధరుడు సాహిత్యపరుడు
మానిసంప్రీతికరుడు సన్మాగచరుడు
ఇట్టిధర్మాంగదుని మనమెన్నగలమె॥

కడ—ధర్మాంగదునకు వివాహమైనదా ?

సు—ఈతని భార్య మాళవదేశ రాజపుత్రికయగు చంద్రరేఖ

సీ॥ మగనికిమునులేచి మజ్జనంబొనరించి దినకరున్భక్తి బ్రాధికాంపు
చుండు । విభుడులేచిన యంత వినయంబుతో జేయ వలసిన సేవలు
సలుపుచుండు । తలలోనినాలుకవలె సాటివారిలో నాడుబిడ్డల
తోడ గూడియుండు । పరమేశ్వరునికథల్వ్రాసిన సద్గ్రంథముల
జూచి తా బ్రాద్దుబుచ్చుచుండు

గీ॥ అత్తమామలగని కడుబత్తి మ్రొక్కు
ఇతరపురుషులగనుగొన్న నింటనక్కు
అందమున వేల్పుచేడెల నడగద్రొక్కు
సజ్జనామరతమశాఖ చంద్రరేఖ॥

కథాపారంభము.

గుక్కా—ఓసూతమునివరా భవద్దర్శనంబున ధన్యుండనైతి.

యుంయుటి - ఆశీతాళము

మునివరకనుమా ! మనవివినుమా

ముని॥

చనువునడిగితి నామనమునగల

సందేహము బాపుము దయచూపుము

ముని॥

శ్రుశ్శర్థవిదులు మీరలు శాస్త్రముజూచి యానతిండు నను

లేయే । కృత్యంబున బాలాజీ । వరదుని కృపారసము

గందురొ యఘ మొందరొ

ముని॥

నూ—రాజపుంగవా! నాకుదెలిసినంతవరకు జెప్పెద నాలకింపుము.

తొ. ధరాధినాథా! వ్రతములలో న । త్యవ్రతమే మొదటిది

పరాపేక్షవిడిచి స్వస్త్రిలజే । బట్టియుండుట రెండవది

పిదప నేకాదశీవ్రతమ్ము గా । వింపగలదు లాభమ్ము

ఇదిచేయుచుబై రెండువ్రతమ్ములు । వదలిననిరర్థకమ్ము

వ. మఱియు భూపసత్తమా!

సీ. దుర్భరసంసార తోయధి దరియింప చిరునావ యేకాదశీవ్రతమ్ము

వ్యసనసత్తకముచేవచ్చు పాపాహికి శిఖరాజ మేకాదశీవ్రతమ్ము

సౌఖ్యదంబగుస్వర్గ సౌధాగ్రమెక్కింప జిగిమెట్టు లేకాదశీవ్రతమ్ము

మాయాంధకారమ్ము మడియింప వేడిజేజేవెలు యేకాదశీవ్రతమ్ము

గీ. చిక్కులెడలించు నేకాదశీవ్రతమ్ము

సిరినిసమకూర్చు నేకాదశీవ్రతమ్ము

చిత్పదంబిచ్చు నేకాదశీవ్రతమ్ము

చిరమఖిప్రద మేకాదశీవ్రతమ్ము ॥

వ. కావున మీవంటి రాజులొచరింపదగినది

గుక్కా—మునికులసత్తమా! భవదాలాపంబులు వీనుదోయికి సంత

యో సంతసమొదవించినవి.

ఉ. ఓనునిసార్యభౌమ భవకుక్తములైన వ్రతంబు లెల్ల నే
 నేనుముతోడజేసి భవనీరధివాటి సమస్తనిర్జర
 స్త్రామముచుట్టిగొల్వ సిరితోడులమాగెడి నీలనీరద
 శ్యాముని పాదపద్మములసన్నిధి నెప్పుడునుండు హాయిగన్ .
 సూ—భూపగ్రామణీ! మంచిది నేనిజమందిరమునకరిగెద.
 రుక్మా—మహాభాగ్యము. (బంధువులరావించి)

కీరవాణి-ఆదితాళము.

ధన్యుడనెతి బాంధవులారా! నే
 సన్నాసి యొక్క సంగతిదెల్పెను॥
 దళమినాడేకభుక్తముజేసి యేకా!
 దళినుపవసించి మాధవుచరిత్రల నా
 నిశియెల్ల జాగరమునజరిపి ద్వా
 దళినాడుదయమ్ముక సజ్జనులకు
 సశనంబిడువారల బాలాజి దయకు బాత్రులుగాగలరనుచు
 వింటి
 ధన్యు॥
 ధన్యు॥
 ధన్యు॥

మంత్రిపుంగవా!

కం. మనరాజ్యములో నివసిం

చిన జనులీవ్రతమునెప్పు జేయుటకై శా

సనమంపుడటుల గావిం

పనివారలు దండనమ్ముబడయుదురనుచు॥

మంత్రి—భూస్వామీ! చిత్తము.

(వెట్టివానిరావించి యాజ్ఞాపింప చాడేనుండుపై నెక్కి భేరీవాయిండుచు)

వెట్టి—జనులారా! రుక్మాంగదనుహా రాజుగారి శాసనము వినుండు.దళ

మినాడేకభుక్త మొనరించి యేకాదళినాడుపవాసముజేసి నాటి

రాత్రి హరిచరిత్రలనాలకింపుచు జాగరణమొనరించి ద్వాదళి

పారణజేసి శక్తిననుసరించి సుజనసత్కార మొనరింపుడటులగా

పాపనివారలు రాజుగానువిధించిన శిక్షకు బాత్రులగుదురు.

(ప్రజలట్టులనే కాదశీవతమాచరింపుచుండిరి. భూవిభుండు దశమి నాడేకభుక్తమొనరించి యేకాదశినాడు నిరాహారమై)

రుక్మా—మంత్రీసత్తమా ! మనభజనమందిరమేరితినున్నది ?

మంత్రీ—చిత్తము చిత్తము.

సీ॥ నిజమైనభక్తిచే భజనగావింపివా రొకచోట గాయకు లొక్క చోట । కోరినముత్యమిదీను మార్దంగికులొకచోట వ్రేణికు లొక్కచోట । లయదప్పకుండ తాళమునయగల్గు వారొకచోట నుద్యోగులొక్కచోట । కడుభక్తి గుహరువాక్యములాడు హరిదాసులొకచోట పండితులొక్కచోట॥

గీ॥ కడుముదమ్మనగూర్చుండ నడుమదైవ పటమునొక్కటి లక్ష్మ్యముంచుటకునిల్చి చెఱుకు పాలు ప్రసాదముల్ సిద్ధపఱచి మీకొరకుజూచుచున్నా ముమేదినిశ ॥ ౧ ॥

రుక్మా—మంచిది నేను వచ్చెదను. (అసభజనకూటమ్మన బ్రవేశించి)

ఫీల్వా - ఆదితాళము

దేవా! నేవర్ణింపగలవా దేవ ॥ దేవ॥
నీవాడగదా భవాబ్ధినీదజాల ॥ దేవ॥
నిన్నునమ్మినట్టివారికోరిక । నెరవేర్చుదువందును పెద్దలు ॥ దేవ॥
ఈవెరాజసమున బ్రహ్మనై సృజింపుచుండువెల్ల విశ్వము
నీనె సాత్వికమ్మననొరివై దయ! నేలుచుండు వఖిలజీవుల
నీవె తామసమునరుద్రుండవై । యీర్గింతువు సకలలోకముల్
గావున నీమహిమంబు వర్ణింపగలకే బాలాజీదాసులైన ॥ దేవ॥

హంసధ్వని త్రిశ్రగతి.

అర్పించెదగొనువయ్య మహాప్రభో! ప్రభో ॥ అర్పి ॥
కర్పరిధూపదీప కనకపుష్పములనే ॥ డర్పి ॥
నారికేళ ఖర్జూర పనసకదళీఫలముల
నారుచవులనొప్పు మంచిపదార్థములను నీకునే ॥ నర్పి ॥

విడియమగరుగంధము నవీనవస్త్రముల్
దడయక బీబాలాజీ! దాసావన నికునే

॥ డర్పి ॥

(ఈచందమున హరినిభావించి ద్వాదశిపారణగావించి)

రుక్మా—సచివో తమా! పురజనులస్థితియెట్లులున్నది?

మం—సరనాథాగ్రణీ!

తొ॥ ప్రమదంబున శ్రీవైష్ణవులను బాహరణకొరకై పిలిచెడివారు
కమలనాభునకు భక్తితో నుపహారములు సమర్పించెడువారు
అరుగులపైగూర్చుండి హరికృతుల । ననురక్తినిజాడెడువారు
నిరుపేదల బంతులుసాగించి । నెనరున నన్నంబిడువారు ॥

ప॥ ఈతెఱంగున సంతోషాన్వితులై యున్నారు

రుక్మా—మహాసంతోషము.

అనందభైరవి. ఆ తాళము

రమారమణననుకూలకుకిడి మంచినమయమురా॥ రమా

సుమాస్త్రజనక నీసమాను లేర దితి

కుమారహరనుతసమీర. కుమార

॥రమా॥

మురా, రికనికరా, నాకపరా, లోకగుమనికొనియాడు

దురా, కుధరధరా, విమలేపిదార పరాజ్ముఖితయేల తండ్రి॥ర॥

సదా, నీదుపదా,ంబుజముల దా, పున ననుజేర్చుము బాలా

జదా, సపరదా, దయగనుదా, మోదర మదారి విదార, ॥ర॥

(ఇట్లు హరిభక్తిపరాయణుండై యనేకకాలము ద్వాదశీవ్రతమును సమస్తప్రజలుందాను నాచరించుచుండ)

గీ॥ శ్రీకరంబగు నేకాదశీవ్రతమ్ము

సంతతము భూపుడరుభక్తి సలపుచుండ

ప్రణుతీకెక్కిన యష్టసంపదలచేత

రహి బ్రకాశింపుచుండె నారాజ్యలక్ష్మి

రుక్మా రమణ ననుకూలకుకిడి

(నారదుడు ప్రవేశించి)

ఝంఝూటీ—త్రిశ్రగతి.

1 ఆనందమానంద మానందము బ్రహ్మానంద మానంద
మానందము

॥ఆనంద॥

2 స్వానుభవమున ప్రకటించుచున్నది ని | దానంది దేవిని
భ్యానించుటేని

॥త్యానంద॥

చ॥ కనుగొనరాతియందుగల కప్పుకు, నాగుల గర్భగోళమం
దున వసి యునుబిడ్డలకు దోరపుటన్నము మంచిగాలి జీ
వనముమెసంగి సంతత మపారముదయ్యునబెంచు దేవదే
వుని గడుభక్తితో హృదయపుష్కరమందిడి వేభజించుటే॥యా॥

నిండుపట్టుదలతో | రెండుబొమ్మలనడుమ

పండువెన్నెలరీతి | నుండు జ్యోతినిజూచు

॥ఓనంద॥

తనకుగలిగిన | దానితో సంతృప్తి

గొని తాలాజీవి | గొనియాడుటే పర

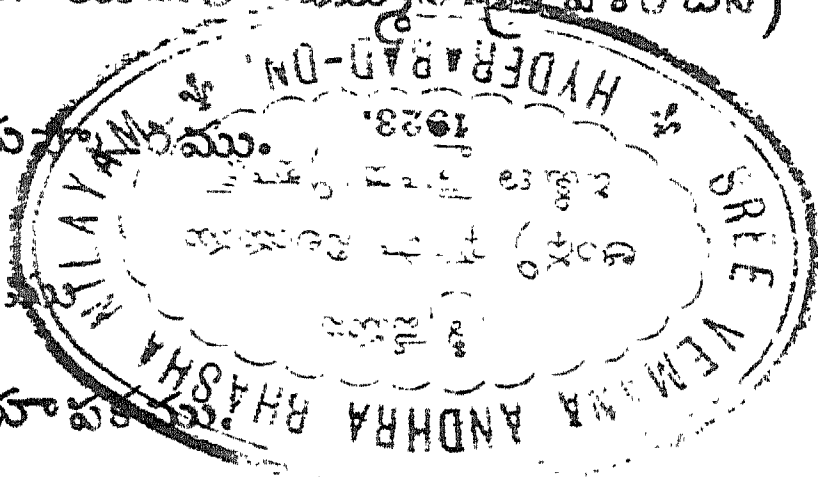
॥మానంద॥

(ఇట్లు భజి యంపుచు నారదుండు యనులోకమున ప్రవేశించిన)

యము—మునికులచంద్రమా! నమస్కారము.

నార—మార్తాండాత్మజా! కల్యాణము

పురి—రూపము

జముడా! నీతలముడా!

॥జము॥

సమరవిక్రముడా! శివసముడా!

॥జము॥

వీరితోచుచున్నది నీ | వీడుదూడ నేడు మ

రంతపాపులచేసింది ని | రయముండెనాడు

కొంతమందియైన నదిక | కూపమునంగనరారు

చింతలేదేనికు బాలా | జీవరద నుభక్తవియుక్త

॥జము॥

యము—

శ్రీరాగం - త్రిపుట.

నారదా! సంగీతకళావిశారదా! విన్నవించెదవినుమో ॥నార॥

భూరభభజనపవిత్ర । శారదసీరదాభగాత్ర ॥నార॥
 క్షీతిలోరుక్కాంగదు డాన్మతమాడక యేకాదశీ
 వ్రతముజేయుచుండుట నాగతినందరాచరించి
 సతతిము బాలాజీ వరదుని । సత్కటాక్షచూజికంచి స
 ద్గతికిబోవుచుండుట నేనతిమతుకమ్మున నింటనుందుహాయిగ॥నా॥

నార—(నవ్వుచు) ఏమిచిత్రమేమిచిత్రము.

ఉ॥ తలపగమద్యమాంసముల దట్టముగాభుజియించి వారకాం
 తలవలలందుజిక్కి తమద్రవ్యము భూముల వెచ్చపెట్టి పి
 ట్టలను మృగమ్ములం దునిమి డంబునుజేయుచు మూర్ఖచిత్తులై
 యిలజరియించు నేలనుగలేడ యదాధకములేడ నంతకా॥

యము—మునిసార్వభౌమా!

గీ॥ మున్నుగలసూర్యవంశపు మన్నుతేడు
 లిట్టియిడుములజిక్కిన నెన్నడైన
 కల్లబలికిరెయిల్లు కుక్కాంగదుండు
 దబ్బరలువాగుటకు నిట్టితలపుమాను॥

యమనారదుల సంవాదము.

ఖరహరప్రియ—ఆతితాళము.

నా—ఇంతమాత్రమ్మున దృష్టి గాను

అంతకా! తగునిదర్శనమియకనాకు

॥ని॥

య—మానినాథా! మామాటవినుమ

మానవేంగ్రుడు కడుబుద్ధిమంతుడునున్ను

॥మా॥

నా—మాటలేల సందియమ్ముదీరెడ । మాగకంబరయుములేనిచో నీ

మాటలెల్ల బూటకమ్ముగా నా మది నెంతుజమ్మాలెన్ను॥యి॥

య—కలహమేల మీకునాకు స । త్కరుణతోడ బాలాజీనేలిన

జలజసంభవుని బ్రార్థించిన మీ సందియమ్ము తీరగలదు॥మా॥

(అని యిగువరు సత్యలోకమునం బ్రవేశించి)

యము—ఓ వాణిహృదయపంకజభాస్కరా!

తొ. అల రుక్మాంగదుడనృతమాడడని | పలుకనద్దానివిన
కలహాభోజనుడు నేడు నన్ను మీ | కడకుగొనిదెచ్చెను గనుక
అడుగుదమ్ములకు వందనోతమ్ము | లప్పింతు నబ్జజాత
జడదారికిగలసందియమ్ము ని | ప్పడుదీర్పుమోవిధాత

బ్రహ్మ—(నవ్వుచు) ఆత్మజా! అంతకునకెంత శ్రమయిచ్చితివి. రుక్మాంగ
దుని సంగతి దెల్పెదవిచు.

ఉ. ఆతడు దాసశీలుడు దయావిధి దీనజనావనుండు శ్రీ
నేతపదాంబు జాతముల నెమ్మదిగొల్పెడువాడు సజ్జన
వ్రాతముగన్న సద్వినయభావముజూపెడువాడు గాన నా
భూతలనాధుడేగతిని బొంకునొ యారయుమోపియాత్మజా.

నార—(నవ్వి) జనకా! మీపల్కులు వింతగదోచుచున్నవి.

తొ. అత్యుగ్రులు భూపాలురు నిత్యా నిత్య వివేకులుగాగు
సత్యము నెంచరు ఘోరకృత్యములు సలుపుచుండ్రుపలుమూరు
అమితమ్ముగ సారాయిమాంసముల నాని ధనమదముచేత
నుమశరుబారికినోడి పరస్త్రీసుఖము గోరుదురు ధాత
కనుకరాజులేడ సత్యమేడ కాదంటివేనిజనక
యనుమానముదీర్పకున్నచో నేనైననమ్మ నంతదనుక.

బ్రహ్మ—సరియే నీయనుమానము దీగుమార్గమూహించెద.

(మోహినీదేవిని సృజింపనయ్యంగన)

మోహి—బేహగ్ - ఆదితాళము

అజా! యానతిమ్మాననుబుట్టించిన కారణమేమోప ||ద్వజా||
సుజనప్రజవృజిననిరాసా | శుంభద్ బాలాజీ నాభీరాజీ ||వజా||
ఓవాణీ వల్లభచూడు నే|గావింపవలసినది నేడు
సావధానముగదెల్పుము దాని | సవరణజేసిద బొల్పుగ ||వజా||

బ్రహ్మ—అమ్మాయీ! మోహినీదేవి!

తొ. ఘనరుక్మాంగదు డన్యతమాడడనియనగ నారదుడు నమ్మ
నని యనుమానముదీర్పమనగ నే । నినుబుట్టించితినమ్మ
కాననీవు ధరణీపతితిలకుని । గాంధర్వమునగ్రహించి
మానికిగల యనుమానము దీటువు! మాయమ్మా! యూహించి

మోహి—యదుకులకాంభోజి - ఆదితాళము.

ఇటువంటిపనికైన నన్నీగతిబుట్టించుట యినిన్యాయ్యమని
తోచెనా? అయ్యెనాతండ్రీ
జటిమనమునగల సంశయనివృత్తి
వెటులనే జేయగలనో అయ్యెనాతండ్రీ! ||యి||
భూపతిచేత నేబాంకించినచో । బాపమునాకబ్బదే నాతండ్రీ
నీవుతికనై యీగతిసల్పుట । నీతిగాదు మఱియొకమార్గమ్మున
బాపుమతనియనుమానము బాలా । జీ పాదమాన
యీ పని నే బూన ||నిటు||

బ్రహ్మ—అమ్మా! నీవట్లుసందేహింపవలదు.

మ. సతతంబున్గడుభక్తితోడ విదిశాత్మానాధుడేకాదశీ
వ్రతముల్ సల్పుచు సత్యసంధుడయి కాలక్షేపముం జేయువా
డతడే నిన్ను వరించెనేని చిరసౌఖ్యంబిచ్చు వెకుంఠమున్
ధృతిగైకొందువు దీనిమూలమున సందేహమ్మునిర్మూలమా
యతికి న్నావున మాటనమ్మి చనుమా యబ్జాతపత్రేక్షణా॥

మోహి—చిత్తము మీరానతిచ్చిన తెఱంగునగావెంతు.

బ్రహ్మ—నారదా! మోహినీదేవి మందరాద్రితీరమ్ముల పంచముఖ
తాండవేశ్వరుండనుపేర వెలసిన స్వర్ణలింగమును బూజింపుచుం
డు నీవేగి రుక్మాంగదునొద్దబ్రవేశించి నీనేర్పున నారాజపుంగ
వుని మోహినీదేవియొద్దకుదోకొనిపోమ్ము.

నార—మహాప్రసాదము. తమరానతిచ్చినగతి గావెంతు.

మోహిని—(మందరతీరమ్మునంగల స్వర్ణలింగము నవలోకించి)

మోహన - ఆదితాళము.

పురహర నీపదముల నెరపమ్మితి || పుర ||
 పరమదయా కర । భక్త వశం కర || పుర ||
 నీ, దరి జేరిచి ననుభవనీ రధివే దాటింతువ
 ని, రజనీకర శేఖరనీ, దయ న్నాపై జూపుదువని || పుర ||
 మురదా, నవరిపునుత శారద । శరద, సమశరీర విదళిత
 ద్విరదా, సురబాలాజిదాసవరదా । స్మరహర వినీలకం
 ధరదా, ట్టాయణీవరా! నను బిరాన, గణిక రాన గను
 పురాణ, పురుష భక్తజనహర్ష విదాయక,
 తకదధిగిణత, దధిగిధత, గిణత || పుర ||

(అంత నారదుండు మారువేషమున)

నార—ఓ రుక్మాంగదభూవరేణ్య! నా పేరు గాయకశిఖామణి.
 భవద్దర్శనమునకై వచ్చితి.
 రుక్మా—మంచిది మీవిద్యాకౌశలమ్మును వెల్లడింపుడు.
 నార—చిత్తము. (వీణమీటుచు)

గౌరీమనోహరి—ఆదితాళము.

కావరావదేమిరా నా సామి || కావ ||
 ధీవరాత్మవర్తి । భావభవమూర్తి || కావ ||
 ఆదిశేషశాయి । న్యాయవర్తనుల
 నాదరింతువని । వేదవేత్తలగు శ్రీ
 బాదరాయణ ను । తాడులు పల్కిన
 గాధలునిజమైన దయ న్బాలాజీ! || కావ ||

రుక్మా—ఓ గాయకశిఖామణీ! మీపాటనాలకించినంత నెనలేని సంతస
 ముగలిగియున్నది మాయాస్థానమునందుంచ నిచ్చగలదు సమ్మత
 మేనా?

నార—దేవరవారిదయ గలదేని యుండుటకు సంశయములేదు కాని మందగతీరమ్మునంగల పంచముఖితాండవేశ్వరుండను నామాంతరముగల స్వర్ణలింగమును బూజింపదలంచి వచ్చుచుండ మీ దర్శనలాభము గలిగె. మీయాస్థానగాయకునిగా నియమించితిరి. నామనోరథము తీరదయ్యె. పదిదివసమ్ములు సెలవైనంగితిరేని నాసంకల్పము దీర్చుకొనివచ్చెద ననుగ్రహింపుడు మీరు ను చూడతగినదే. పిమ్మట దేవరవారిచిత్తము.

రుక్మా—మంచిది నేనువచ్చెద (అనియిరుపురు వెళ్ళుచు.)

రుక్మా— (ముందుముందుకుజని కేలంజాపుచు)

సీ॥ తొగరువా తెఱదాని తూపుచూపులదాని మిసమిసలాడు నమ్మేనిదాని । నిడుముక్కుగలదానినీలుచెక్కులదాని నవసంఖ్యవంటి కర్ణములదాని । ముద్దుమాటలదాని మోముచందురుదాని తమ్ములనేలుపాదగులదాని । సొగసుబామ్మలదాని సొగకన్నులదాని లతలనేలెడి బాహులతలదాని

గీ॥ ఇరులసిరులను దోలు పెన్నెరులదాని చూడ నింపుజనించు కంచుకముదాని తగునగల్ దల్కు చీర మేనగలదాని గాయకగ్రామణీ అదే! కనుము కనుము॥

నార—దేవరా! చూచితిని దీని జగన్మోహినియనదగు.

రుక్మా—(మోహినినిజూచి) తలోదరీ!

చ॥ చక్కదనాన వేల్పుదొరసానులు నీసరిరారు లేమరో మక్కువతోడ నేడు పలుమారులు మాధవు బాడుచుంటివే యెక్కడజన్మభూమి పొగడెవ్వడు బందుగులేడ గన్నవా రెక్కడ నీయరణ్యమున కెందుకువచ్చితివో వచింపుమా॥

మోహి— హి॥ కాఫి - ఆదితాళము.

భూపా! మార్తాండవంశప్రదీపా! కనుమాయుటవినుమా ।భూ॥

నాపేరు మోహినీదేవియండ్రు । నలినసంభవుని

యనుగుబిడ్డనో

॥భూ॥

మగడులేడు నాకునింతవరకీ । మగువలెల్లనాదు చెలిమికత్తెలు

మిగులసంతసంబున విహరింపుచు । పగలురేయి గడుపుచుంటి

నిచ్చట

॥భూ॥

నాకుజనకుండి గహనమ్మున బా|లాజీనేలిన తాండవేశ్వరుని

బూజించిన నిత్యానందపదవి । వేజేకొందువనంగ వచ్చితిని॥భూ॥

రుక్కా— (మోహినీదేవినిజూచి మోహ భ్రాంతుండై)

ఉ॥ నీ నెరనీటు నీ సొగసు నీరసికత్వము నీ విలాసమున్

నీ నవమోహనాకృతియు నీయెలప్రాయము నీదు గానమున్

నీ నయభావమున్ కరుణ నీగుడుభక్తియు జూడ చిత్రమో!

మానవతీలలామ! యనుమానము బాయగనాలకింపుమా॥

ఝంఝూటి - ఆదితాళము.

చూపునామీద నోచిన్న దానా! దయ

॥జూపు॥

పాపిమరుడు నేడు పూపు । దూపులేయుచున్నాడు

॥చూపు॥

కద్దు కడుసుఖమ్ము నా కడకు వేగరమ్ము ।

ముద్దులు గైకొమ్ము కావి । మోవినొక్కనిమ్ము దయ ॥జూపు॥

కపటవృత్తిమాని నీ । కాగిట ననూపి

కృప నేలుము రాణివీ । విపుడవుదుగాని దయ ॥జూపు॥

జాలమేల బాలా! సర । సకురా నన్నేల

తాళజాల బాలాజీ । దాసుడ నీవేల దయ

॥జూపు॥

మోహిని—

ఆనందభైరవి - త్రిపుట.

మగవారి నమ్మరాదు । జగమున నపవాదు వి

ధిగవచ్చు దబ్బరగాదు సెం । దియము లేదు

॥మ॥

మగువలొకప్పుడు రమ్మని స్వయ । ముగ బిలిచిననిరాకరించి

తగువారిలో నగుబాటులకెడరామగునట్టుల చేయుదురు

కలనైన

॥మ॥

బింకముతోనున్న । పంకజాక్షులగన్న నే
 వంకనైనగాని వారి । వశముజేసికొని
 యంకమందుజేర్చి వారి । య వసరంబు దీర్చికొని
 చంకవేగ దిగి పొమ్మందురు । సార్వభౌములైన
 బాలాజీయైన

॥మ॥

కుక్కా—

హిం ॥ నోడి—ఆదితాళము.

ఏలవే బిగికాగిటలోనన
 వాలుగంటి పూల । పాన్పున జేర్చిన
 అనుకంప వీడి । యసమ సాయకుడు
 ననుబాధింపుచు । న్నాడే యన్ను మిన్న
 అరమరలేల రా । జ్య మంతయు నీ
 పరము జేసెద మారు । బారి నోర్వ జాల
 పలికి బొంకుటలేదు । బాలాజీపాదమాన
 కలహంసగమనా న । న్నామశాస్త్రపథి

॥ నేల॥

॥ నేల॥

॥ యేల॥

॥ యేల॥

॥ నేల॥

మోహిని—

భిమాచి—ఆదితాళము.

ఏల యిట్టి మోహము భూ । పాల తిలకా!
 చాలు చాలు దొంగవలపు । తాళు తాళు మా
 గరితమిన్నలజూచి । కడు ముదమున లేచి
 నెరపుచుందురు ప్రేమ । నిలయము జేరుదాక
 తరువాత నా పిలువగ నూతన నూతన స్త్రీలకై
 మరలిపోదు రోరమోములిడి మగ । వారల
 నమ్ముట తప్పు కడుముప్పు

॥ యే॥

॥ యే॥

॥ యేల॥

నా మాట మీఱనట్టి । నరుని కరము బట్ట
 మామక వ్రతమట్టి । మగనిగూర్చుటకునై
 కామించి బాలాజిని । బ్రేమించి నట్టి దేవుని
 నేమముతో నేవింపుచుంటిని నీ వెక్కడ సత్యమ్ములెక్కడియే॥

రుక్మా—అంగనా! నీ మాటలుకడుచిత్రములుగ నున్నవి.

చ. ఇనకులమందుబుట్టి నుతికెక్కిన రాజులు కల్లలాడుటల్
వినికనియుంటివే యిట నవీనపు మాటలు వింటినక్కటా
చనదిటులాడ శంకరుని సాక్షిగ బల్కుచునున్నవాడ జె
ప్పిన గతి సంచరింతు మురిపింపక కోరిక దీర్పు మంగనా!

మోహి—మార్తాండ వంశప్రదీపా!

తొ. నా యాజ్ఞదాటననుచు నేడి పినాకినెత్తిపై ముందు
చేయియుంచి యొట్టుబెట్టుమటుపై । జేదామర గైకొందు.
(అనివిని రుక్మాంగదుడు స్నానంబుగావించి శివునిభావించి)
తొ॥ హరుని యడుగుదమ్ములాన విను నీ । యాజ్ఞదాట గజయాన!
అరమరలెందుకు నను నీ కౌగిట । నాదరింపుము బిరాన॥

మోహి—

ఖమాచి—ఆదితాళము.

మంచిదిలే సార్వ భౌమా! ॥ మంచి ॥
పంచముభేష్వరుని చెంత గాంధ । ర్వమున గ్రహింపుము
గమనింపుము ॥ మం ॥
ఆడి తప్పననుచు బల్కిపెట్టిన । యాననిజంబేకదా మనోరథ
మీడేరినదింక సంశయము । నీ కేలతలప తేజా! రాజా! ॥మం॥
భానువంశజాతులు బాలాజీ । పైబ్రపత్తి వీడక బొంకాడక
మాననీయులై కాలముగడిపినమాటలు మునువింటిగంటి॥మం॥

(నేలదొర పరమహర్షంబున స్వణలింగమును సమీపించి)

ఆనందభైరవి - ఆదితాళము.

లింగా! నను గావర వృషభతురంగా! ఘోరపాప పవనభు
జంగ భస్మాంగ సాగరనిషంగ ॥ లింగా ॥
మంగళాంగమాని హృదయపద్మపతంగవర్వతాత్మజాధిపా!భు
జంగభూష పురదానవగర్వవిభంగా! భక్తావనాంతరంగ॥ లిం॥
రారా శతకోటి మన్మథా । కార భక్తమానవ మందారా

మేరుధారుణీధర । ధీర

నీరజనయన నీవరచరణ నీరజము మదిని, సమ్మతిని
నీరజారిశేఖర రిపుభీకర । వారణాసురాదిదనుజ గహనకు
తారవేదసార సకలజీవా । ధార సంసార భారవిదూర ! లిం
వాదా యింక నైన నీదయ । రాదా పరిపాలితబాలా
జీదాసా ! నిను నమ్మి యుండలేద యు
మా దయితవినుమా దయనుగను । మా ! వలదనుమా నమిక
బీదలపై కనికరముంచి న్యాయ । వాదులై సంసార సాగరము
నీడువారు నీడుద యకు బాత్రు ! లవుదురందురోదయాసముద్ర !

(ఇట్లు వినుతించి మోహినిదేవిని గాంధర్వమ్మున బరిగ్రహించి)

రుక్మా—మదీయహృద రామసంచారిణీ ! మోహినీ ! చూడుము.

ఉ॥ తమ్ముల నేలువాడు గుముదమ్ములకుంబగవాడు జక్రవా
కమ్ములదార్చువాడు నరక ప్రభుమందుల గన్నవాడు కా
లమ్మును దెల్పువాడు తిమిరమ్మును జిమ్మెడువాడు భక్తవ
ర్గమ్మును బ్రేమతోడగను గాములతేడపరాబ్ధిలోబడె ॥
దేవీ! అల్లదె కనుంగొనుము.

ఉ॥ నల్లనివన్నె మిన్నరపునం దెలిరిక్కల మల్లెమొగ్గలం
జల్లి తమీసరోజముఖ నాధునిరాకకు వేచియుండగా
మెల్లన పూర్వదిక్పతి తమిన్నరవేరిచి తక్షణంబ జా
బిల్లియనూనరాగమున బ్రేం సితో విహరింపుచుండుటల్ ॥

మోహి—వల్లభా ! నన్నీదోషాకరుండెంత బాధింపుచున్నాడు.

రుక్మా—దేవీ! యోర్పుమీనీరజారాతిబింకంబణగింపప్రయత్నించెదను.

(కొక్కొక్క శాస్త్రవిధి నిర్వరు సంహోషాయత్తచిత్తులెయుండ)

సీ॥ జక్కవకవమీద జుక్కలుపదిదోచె నద్దమ్ముపై నెక్కులట్టె లే
చె । అలదొండ మల్లి మొగ్గల సందునండాగె మీనులమీద తు

మ్మోదలుజోగె । అరటిబోదియల తామరతూండ్లుబంధించెసాము
చీమలమీద బవ్వళించె । అవని యిట్టట్టుల నల్లాడగాజూచ్యేనింగి
నితా బేళ్ళు నిగిడిహెచ్చె॥

గీ॥ అద్రిశిరములు పెసరకాయలకులొంగె
చలువతేనిలో నల్లమచ్చయుగరంగె
రుచిరచూర్ణకుంతలవీధి రూపణంగె
తేడు మోహినితో జతగూడినంత॥

రుక్మా—బ్రహ్మమానసపుత్రీ! అదిగో విలోకింపుము.

చ॥ ఇలనుకుముద్వతీసతి నిజేశునితో నుఖమొందుచుండ న
ప్పడతినిజూచు తమ్మిచెలి వల్లభుడుండిన నల్లసౌఖ్యముల్
గలుగకపోవునేయని మొగమ్మునువంచి గృశింపనత్తరిన్
దొలిదెస నాదివాకరుడు దోచె నిజాంగన సంతసిల్లగన్ ॥

కావున నిజమందిరమలంకరింతము.

మోహి—దేవరవారిచిత్తము.

(భార్య వెంటనంటిరాగ నిజపురముజేరి)

రుక్మా—ఆత్మజా! ధర్మాంగద! యీమె బ్రహ్మమానసపుత్రీ. పేరుమో
హిని. గాంధర్వమునగ్రహించితి, నీకు బినతల్లిగావున నొక్కయు
చిత సౌధమ్మున నుంచుము.

ధర్మా—మహాప్రసాదము మహాప్రసాదము.

(బినతల్లికినమస్కరించి యొకరమ్యసౌధమ్మున నామెనుంచెను.)

రుక్మా—పట్టపుదేవీ! సంధ్యావళి! నేను మందర తీరమ్మునంగల స్వర్ణ
లింగమును దర్శింపనెంచి యచ్చోటికింజనిచెవులపండువుగబాడు
చున్న విధాతనందనయగు మోహినిదేవిని మారుని బ్రేరేపణ
మున చెప్పినయట్లొనర్తునని ప్రమాణముజేసి గాంధర్వమ్మున

స్వీకరించితి నెకనిముసమైన నామెను విడిచియుండ వీలులేదు
గాన నీవింకొకరీతినాలోచించక నాముద్దు చెల్లింపుము.

సం—నాథా! తమచిత్తమామెదయ యెట్లున్ననుసరియె?

గీ॥ మగడువేరొక్క కాంతను మరిగి రతులు
సలుప నిజ కాంతజూచిన సైపవలయు
అటులజేయక వ్యతిరేకమైన పాని
యముడు దండించునని పెద్దలనుట వినమె॥

(అని సంధ్యావళి నిజమందిరముజేర నీమెచెలికత్తె కుముద్వతి)

కుము—అమ్మా! సంధ్యావళి!

ఆ॥గీ॥ నగలనీయవచ్చు నాణెంబులీవచ్చు
బలిమినీయవచ్చు బ్రాణమైన
నన్య కాంతతోడ నధిపుండుగూడిన
జూచి యొర్పుటెట్లు సుందరాంగి.

అమ్మా! నీవుగనుక శాంతించితివిగాని మాటోటివారమైనచో నెట్లు
జేయవలసియుండునో యట్లుగావింతుము.

సం—(మిగులరోషముతో) కుముద్వతీ!

కమాచి - ఆదితాళము

సరిలే! నచ్చెలీ! సరి

సరి॥

తరుచు యిటువంటిమాటలు నాచెవి ! జొరనీయవద్దు

మోసమ్ముకద్దు

సరి॥

మగజేగతిదిరిగిన దిరుగ నీ । మని నేవయె స్త్రీలకు మోక్షమొ
సగుగావునబాలాజీదాను లెటుగుదురు దీనిమరుగునికనరుగు॥సరి

(కఠినముగాజెప్పిన మంచిది దీనిపనిపట్టెదనని మోహించెంతకేగి)

కుము—అమ్మా! బ్రహ్మమానసపుత్రీ! లోకములో మగ రాజులెందరి
నో చక్క బెట్టెదరు. నీవు మాయేలికను వశపరచుకొని తనము

ఖమేచూడనీయ లేదని యెంత యోనిందింపగవిని మనమోర్వక వచ్చి విన్నవించితి.

మోహి—(నవ్వుచు) సంధ్యావళి సాధ్వీమణి. నన్నేలనిందించును? ఈ మె దేవితో నేదియో చెప్ప నామెకోపించినందున నాకోపమున కు బాత్రురాలగునట్లు జేయందలంచి వచ్చియిచ్చకములాడు చున్నది గాని దీనిమృదువుగానంపించి సంధ్యా వళిశాంతస్వభా వమును లోకమునకు వెల్లడి జేసెనను. (ప్రకాశము కుముద్వతిని)

ఉ॥ ఏవిరిబోణి నన్ననుట లెందులకో తనదామజన్మకాండగా దోవలపింప నేర్పెరుగదో తనకాగిటలోనుండగా నోవిదిశావసీప! దయయుంచిటురమ్మని బల్లిహస్తా జీవముబట్టి నావిడిది జేర్చితినా! సరసిరుగదోనా!

(అని కుముద్వతినిబంపించి)

మోహి—రాజా! మీపట్టంపుదేవితే నుపచారములు జేయంచుము.

గుక్కా—దేవీ! నీయిష్టానుసారము గావించును. (అని భార్యదరి కేగి)

గుక్కా—దేవీ! సంధ్యావళి! నీచేబరిచర్యలందనుద్దేశించి నన్నుగోరినది మరియొకరీతినాలోచింపక నాముద్దుచెల్లించుము.

సం—మహాత్మా! తమశిష్టమయినయెడలసం దేహమేమి? (అని మోహి నిదేవిని సమీపించి) అమ్మా! బ్రహ్మమానసపుత్రీ! మీకునుప చారములుచేయవలసినదిగా భర్తయాజ్ఞయయినది.

మోహి—సంధ్యావళి!

సీ॥ మేములేవకమున్నె నెలతరో గోర్వచ్చుగా కాగులోనీళ్ళు గాచ వలయు । లేచి స్నానంబాచరించువేళకు పంచభక్త్యాన్నము లు సిద్ధపరచవలయు । సాపాటుగావించుసరికి కర్పూరంపు విడి యమ్మొసగి పక్కవేయవలయు । పక్కపైబవళింప పాద యుగ్మముబట్టి వీనన చేబూని విసరవలయు।

గీ॥ మాకునిద్దురబట్టిన బైకిబోయి
సందసడుటముందుగా నిందువచ్చి
మిక్కుటంబగునక్కట దక్కుపనులు
బాగుగాదీర్చి యింటికి నేగవలయు॥

సంధ్యా—అటులనేగావించు (అని చెప్పినట్లు జేయుచున్నంత నేకాద
శీవతమాచరింపుడని చాటించినధ్వని రాజువిని పక్కనుండి
లేచియొకచోటజేరి)

రుక్కా—

తోడి - ఆదితాళము

కడతేరరాదా మనస ॥కడ॥

గుడికొన్ననారు । గురిదొంగలను
సడలించివారి - యడుగులనమ్మి ॥కడ॥

ధనభాన్యములు । చారపుత్రాదులు
వెనురారుబాలాజిని నెరనమ్మి ॥కడ॥

మోహి—ప్రియుడా! నూతనచర్య గానవచ్చుచున్నదే!

రుక్కా—ప్రాణసఖి! చిర కాలమునుంచి యేకాదశీ వ్రతమాచరింపుచుం
టిని గాన రేపు దానినాచరింపదలచితి.

మోహి—రాజరాజా! రెప్పపాటైన మీప్రక్క బాయబాలనిదానను
మూడుదినమ్ములెట్లు విడువగలను గావున నాచరింపవలదు.

రుక్కా—

హిం॥ భైరవి - ఆదితాళము.

ఇటువంటిపట్టుదల యేలనె? నీ కబలా! ॥యిటు॥

కుటిలాలకలుభర్త । కోరినచందమున
నటియించిన పెద్ద లా!నందింతురుజమ్మా ॥యిటు॥

ఎవరైన మంచిపనికి । హెచ్చరింతురు గాని
కువలయగంధీ! చెడ! గొట్టువారలుందుర ॥యిటు॥

నిన్నువిడనాడి పర । నీలవేణుల గూడిన

వ॥ మఱియు బరిణయ కాలమ్మున మీకీవ్రతములుగలవని చెప్పితిరా?
నన్నంగభవబారికినప్పగించనేల? చెప్పినరీతి గావింపుడు.

(రుక్మాంగద మోహినీకాంతల సంవాదము)

ఫీల్వ - త్రిశ్రగతి.

రు—పడతిమిన్న! వినుమా యీ । వ్రతముసల్పుమనుమా ॥ పడ ॥

విడువరానిదీ వ్రతమ్ము । వినుమా దయగనుమా ॥ పడ ॥

మో—చెప్పినచందమున జే । సెదననుచు ముదమున
నప్పుడనగలేదా యటులాచరింపరాదా? ॥ చెప్పి ॥

రు—వినుముదేనినైన గా । వింతు జలజనయన
అనుమతి నీవ్రతమునేయ । నాపుమా యసూయ ॥ పడ ॥

మో—వ్రతముమాటకేమి నీ । వాక్కులంతవిలునా? సూ
నృతముదప్పనంటివి । నీనుతునిజంపగలవ ॥ చెప్పి ॥

(రుక్మాంగదుడేమియు ననజాలక విన్నబోయియుండ)

ధర్మా—తండ్రీ! విన్నబోవనేల నాసవతితల్లి కోరిక నెరవేర్చుము.

ముఖారి - ఆదితాళము.

ఏమిభాగ్యమో నాతండ్రీ! ॥ యే ॥

తామససిర్ముల సత్యవాక్పరిపాల ॥ యే ॥

జ్వరపాండురోగాదులచేత మేచుదొరగుటకన్న సూన్యతవ్రతము

కొఱకు దేహముగూలిన బాలాజీవరదుని కృప

వచ్చునిక్కముగ ॥ యే ॥

వ॥ సూర్యవంశ సంభూతులు సూన్యతమువల్ల నెకదా వన్నా క్షోరి

మఱియు మహామహులందరాయాసములేని మరణము దైన్య

ములేని జీవనముకొరకేగదా ప్రయత్నించిరి. నేనట్టినోమునో

చితినో యనాయాసమరణము తటస్థించినై యున్నది

(కొమరుని ధైర్యమునకు మెచ్చి చంపనుద్దేశించియుండ)

సంధ్యా—(సవతి కేల్లవబట్టుకొని) అమ్మా! బ్రహ్మ మానసపుత్ర!

ముఖారి - ఆదితాశము.

ఆలోచింపుమా నాతల్లీ ! నే 7/347 ||డాలో||
 యేలోకంబున నిట్టివితగలద ||యాలో||
 మనమొక్కని కేగద । మమముచుంటిమి
 తనయుని జంపించ । గగదు తగదు నుమ్మా ||ఆలో||
 కడుపున నేనుగంటి । గంటను నీవుగంటివి
 తడయక నాకుపుత్ర । దాన మొసంగుము ||ఆలో||
 నాకొడుకుగాడమ్మ । నీకొమరుడుజమ్మ
 లోకములో నిందలో మునుంగకుమమ్మా ||ఆలో||
 మనకులముద్ధరింప । దనయుడొక్క డెజమ్మ
 విను మలనాడు మనకు । వీడె యాధారమమ్మ ||ఆలో||
 తిరుగ రానిభూములు । దిరిగి వీనినిగంటి
 కరితమిన్నా! బాలాజీ । వరదుడెరుగుజమ్మా ||ఆలో||

(ఇట్లుప్రార్థించిన మోహినీకాంత సమ్మతింపమిని)

సంధ్యా—నాథా! ఎంతబ్రతిమాలిన మోహినీదేవి సమ్మతింపదయ్యె
 నెవ్వరికి మున్ను పుత్రశోకము బెట్టితినో నిప్పుడనుభవింపవ
 లసి వచ్చినది. శరీరము క్షణభంగురము కీర్తియే స్థిరమగునది.
 కావున దాని యిష్టానుసారము జరిగింపుడు నేనరిగెద.

సంధ్యా—పుత్రకా!

హిం. || ధై ||—దూపక తాశము.

నీకు నాకు గల ఋణమ్ము నేటితోదీరె నాతండ్రి ||నీ||
 శోకింప నేల యశోధనమే స్థిరమైనది ||నీకు||
 ఆలతాంగిని బ్రార్థింప । సంగీకరింపదయ్యె
 బాలాజీ వరదుని కృ । పారసమీగతిగలదు మనపై । ||నీకు||

సీ॥ కడుభక్తినుదయాన నడుగులపై జేతులిడినాకు మ్రొక్కువా
రెవరు కొడుక । నా యిష్టమారసి తీయని ఫలముల నెంచిపం
పించునారెవరు కొడుక । నోరారనమ్మాయనుచు బిల్చి వీనుదో
యికి మోదమిచ్చువారెవరు కొడుక । కొడుకు లెందరటంచు
కోమలులడుగ నే నలవారితోడ నేమందు కొడుక

గీ॥ నిండుముదమున తొమ్మిది నెలలుమోసి ।
బాధపడి, కని, నిన్నింతవానిజేసి ।
నాన్న! సవతి పాల్జేసితి నిన్ను బాసి ।
అకట యెట్లుందు నీమీది యాస ద్రోసి॥

ధర్మా—అమ్మా! శంభ్యావలీ!

ఉ॥ వీడువకమ్మ నీసవతి నెన్నడు దూషణ జేయకమ్మ నా ।
తోడజరించు బాలకుల దోరపు బ్రేమను జూచి నేనుగా ।
జూడగదమ్మ నన్దలచి శోక సముద్రమున న్మునుంగు నీ
కోడలిదుఃఖమాపు మిదుగో కొను నాకడసారిదండిము॥

కుము—అమ్మా చంద్రరేఖా మీ పిన్నత కోరిక దీర్చునెంచి మీ
మామగారు తన పుత్రుని వధింపసమకట్టియున్నారట

చంద్ర— అసావేరి — ఆటతాళము.

అయ్యయ్యో నే నెంత । యదృష్టహీననైతి ॥ అ ॥
తొయ్యలినాకేమి । దోచకున్నయది ॥ అ ॥
మున్నెవ్వరికి యెడకా । పులు జేసియుంటినో ॥ అ ॥
నన్నిట్టి యాపదలో । నలువ ముంచివేసి ॥ అ ॥
దుడుకు మోహిని మృ । త్యువయ్యో నాపతికి ॥ అ ॥
నడవిగాచిన వెన్నె । లయ్యో నా వయసు ॥ అ ॥
బాలాజీ వరదుడి । లీలగావించినా ॥ అ ॥
డిలోకమున నున్న । నేమిలాభమింక ॥ అ ॥

మొక్కువా
నెంచిపం
ల్పి వీనుదో
ందరటంచు

సీ॥ మోము జూపుటకు నై ముత్తైదువలురాగ వారి నెమ్మోము
లేవరుసగందు । విలువ సొమ్ములు వస్త్రములు చందనాదుల
నిక నెవ్వరిని దెచ్చియిమ్మనందు । పతులతో నా సాటి సతులు
ముచ్చటలాడుచుండగా జూచి యెట్లోర్చియుందు । పెండ్లివేళల
సాటి ప్రియురాండ్రు దిరుగ నేపగిదిని జరియింతు వారిముందు ।

గీ॥ అక్కటక్కట యిటుమీద నంచులేని
బట్టనమ్మననే నెట్టు కట్టుకొందు ।
మూడుపూటలు కలమాన్నము దినుదాన ।
నేకభుక్తమ్ము సేయుచు నెట్టులుందు॥

(రుక్కాంగదుడు పుత్రుని మోహినిదేవి యెదుటనిలిపి కరవాలమ్ము
చేబూని కంట తడి బెట్టి పురజనులందరు జూచుచుండ)

సా ।
చి నేనుగా ।
ంగు నీ
దండిముక్త॥
నెంచి మీ
గ్నరట

డి॥ ఓరి కుమార నిన్విడిచి యెంటిగ నేగతినుండు నక్కటా!
ధారుణిలోన నే బలికితప్పినచో నపకీర్తివచ్చునం
చారసి నాదుకత్తికిపుడొదల దత్తముజేసి మోహిని
దారుణవాంఛదీర్చ గడ్డుధైర్యముతో సమకట్టినావహా!
మారశరీర! నీసరికుమారుడు గల్గునెయెన్ని జన్మముల్
కోరి హరిన్బజించినను కోట్లకొలంది ధనమ్మునిచ్చినా!
నేరముసేయనప్పటికి నిన్వధియింపగ రాజనీతియే
కారణమయ్యె నాకర యుగమ్మెటులాడును పుత్రరత్నమా॥

॥ అ ॥

॥ అ ॥

॥ అ ॥

ధర్మా—నాన్నా! మీరెంతయు విచారింపవలదు మీరెరుంగని ధర్మా
ధర్మములు గలవా? (అని హరినిభావించి)

ధర్మా— కాంభోజ—ఆదితాళము.

॥ అ ॥

॥ అ ॥

నీ దయచేతనే ధన్యుడనైతి దేవ
ఆదిత్యాసమేతేజా ! యాశ్రితకల్పభూజా !
సా, మిగాసంసా, రమనియెడిసా, గరమునను సంతతముండక

॥సీ॥

॥సీ॥

స, త్వరగ నీస నిధికి, జేరస, మయమబ్బెనుస, న్నానిక
బాలాజీ వాస ।

సీ॥ జనక పుత్రికతోడ సరససల్లాపము ల్గావించునాడు శృంగార
రసము । నీరూపమునుజూచి కోరికూర్పనఖ నిన్నాశ్రయించిన
నాడు హన్యరసము । పగవాని సోదరుండగు విభీషణుడు ।
దరికి వచ్చిననాడు కరుణరసము । ఘనసముద్రముమీద గిన్న
లక్ష్మణుచేతి విల్లందుకొనునాడు, వీరరసము । ఖలుతాటక
నుబాహు ఖరదూషణాదుల బడగొట్టు నాడు భీభత్సరసము ।
భండనంబున లక్ష్మణుండు మూర్ఛిల్లిననాడు దుర్భరభయాన
కరసమ్ము । అంతఃపురదోహితైన రావణుని శీర్షములద్రుంచిన
నాడు శౌద్రరసము । ప్రాణముల్లేని పాపాణమ్మునకు ప్రాణ
ములనిచ్చు నాడు నదృతరసమ్ము । పట్టాభిషేకోత్సవముమాని
యడవికి జనుమన్నచను నాడు శాంతరసము ।

గీ॥ పూర్ణముగ జూపి సత్కీర్తి బొందితీపు ।
అందు మూడవచాని నాయుండుబరపు ।
మనుచు నిన్నాశ్రయించితి నబ్జనేత్ర ।
దశరథేశ్వరపుత్ర సీతాకళత్ర॥

(ఇట్లు వేడశ్రీహరి పినాకి పితామహులతో వచ్చి)

హరి—(రుక్మాంగదున కేల్వట్టి)

ఫీల్వా—అది.

కరవాలమాపు మోధరణీనాథా!
నిరుపమదయాకర । నిజముదెల్పెద
క్షీతిలోన నీకీర్తి । చెన్నందుటకై యీ
గతిగావించెనీ । కంజాసనుడు
మాసింద్రుని యను । మానముదీర్పనీ
చానను బుధించె । జలజభవుడు

వ॥ కా
దలంచిన కోరిక

రుక్మా—(చేతు

సీ. అననూయద

ప్రథితసారథి

విపులస్పృష్టి

సంధ్యాత్రయ

నుండువారి

గీ. నేకముఖ

లభ్యమై

తో బడి

వాక్సతీ

హరి—ఓ సార

మనుభవ

(అని

హరి—రుక్మాం

యారీతి7

రుక్మా—నారద

జేయించి

॥ కర॥

॥ కర॥

॥ కర॥

॥ కర॥

మో—ప్రాణేశ

ముదీర్ప

2 అక్కయ

వెల్లడించ

గాదు మ

నున, న్నానిక

వ! కావున నీసత్యప్రవర్తనకు మిగుల సంతసించితి నీవడుగ
దలంచిన కోరికలనడుగు మొసంగెద.

నాడు శృంగార

నిన్నాశ్రయించిన

విభీషణుడు!

వముమీద గిని

య! ఖలుతాటక

భీభత్సరసము!

దుర్భరభయాన

శీర్షములద్రుంచిన

మ్మునకు బ్రాణ

కోత్సవముమాని

రుక్కా—(చేతులు జోడించి)

సీ. అననూయదరిబిడ్డలై పోదరన్యాయ మతిభక్తి నెరవేర్చినట్టివారి
ప్రథితసారథి బాణరథికులై త్రిపురదైత్యవినాశ మొనరించునట్టివారి
విపులసృష్టి స్థితి విలయకృత్యములకు నధిపతులై జేయునట్టివారి
సంధ్యాత్రయమున భాస్కరుని మధ్యమ్మున నిండువేడుకతోడ
నుండువారి !

గీ. నేకముఖమున దర్శింప నిపుడు నాకు
లభ్యమైనది నాశరీరమ్ము నేటి
తో బవిత్రమయ్యెను గృతార్థుండనైతి
వాక్సతీ రమా పార్వతీ భర్తలార!

హరి—ఓ సార్వభౌమా! యింకా కొంతకాలము భూలోక సౌఖ్య
మనుభవించి పిమ్మట మా నివాసమునకు రమ్ము

(అని త్రిమూర్తులు వారి వారి లోకమ్ములకుంజనిరి)

నార—రుక్కాంగద భూపవరేణ్యా! నీకీర్తిలోకమునవ్యాపించుటకై
యారీతిగావించితి నిట్టిశ్రమకలుగ జేసినందుకు ఓమింపుము.

రుక్కా—నారదమాసింద్రా! మీదయారసమే త్రిమూర్తుల దర్శనము
జేయించినది. ధన్యుండనైతి.

|| కర ||

|| కర ||

మో—ప్రాణేశ్వరా! నాజనకునియాజ్ఞచే నీమానిస త్తముని యనుమాన
ముదీర్చనెంచి యిట్టిశ్రమకలుగ జేసితి నందులకు మన్నింపుము

|| కర ||

2 అక్కయ్యా! సంధ్యావలీ మీశాంతస్వభావమును లోకమ్మున
వెల్లడించుటకై నాసేవకై నిన్ను గోరియుంటినిగాని మరియొకటి
గాదు ఓమింపుము.

|| కర ||

80-2

మక్కాంగదుని చరిత్రము.

3 నాయనా! ధర్మాంగదా! నీపితృభక్తి లోకులకు దెలియుట
నీగతిగావించితి. మరియొకరీతి నాలోచింపకుము. మీతల్లి పేరు
గ నన్ను పేరుగ దలంపకుము.

శ్రీ మంగళం మంగళం మంగళం

సమాప్తము.

అకు దెలియుట
న. మిత్రుల వేరు